

Література.

1. Плетнів К.И. Международное научно-техническое сотрудничество. Учебное пособие. – М.: Изд-во РАГС, 2006. – 194 с.
2. Возняк Г.В., Кузнецова А.Я. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи фінансування в Україні: Монографія. – К.: УБС НБУ, 2007. – С. 64.
3. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності: навч. посіб. Для студ. ВНЗ / С.В. Онишко, Т.В. Пасентко, К.І. Швабій. – К.: КНТ, 2008. – С. 117-119.
4. Маренич Т.Г. Трансформаційна динаміка та механізми економічного врегулювання агрореформуваль (питання теорії методології, практики): Монографія. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 454 с.

Научний керівник – д.зн., професор Маренич Т.Г.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ОРГАНІЗАЦІЙ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ ЇХ РИНКОВО-ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

**Смігунова О.В., старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

Нова парадигма управління, відома як «тиха управлінська революція», розглядає господарську організацію будь-якої галузі, організаційно-правової форми і розмірів як відкриту систему. Визнавши господарську організацію відкритою організацією, нова парадигма управління визнає, що головні передумови успіху організації (фірми) знаходяться у зовнішньому середовищі. Тому вона має бути здатною пристосовуватись до змін у зовнішньому середовищі.

Зовнішнє середовище організації аграрного профілю є багаторівневим. Найбільш впливовими на успіх функціонування організації аграрного профілю є фактори перших двох рівнів – рівня сільської агломерації, на яку вона базується (перший рівень) та рівень адміністративного району, до якого ця сільська агломерація відноситься (другий рівень).

Виходячи з першого положення нової парадигми управління, господарська організація має бути здатна до підної відповіді на виклики

збурюючи факторів зовнішнього середовища. Тому параметри компонентів її внутрішнього середовища мають бути адекватними згаданим вище викликам. В першу чергу ця вимога стосується такого компонента як блок структурних змінних, який розмежовує внутрішнє і зовнішнє середовища господарської організації. Тому блок структурних змінних приречений першим приймати на себе збурюючий вплив зовнішнього середовища і «перемелювати» його. Це покладене на нього завдання блок структурних змінних зможе успішно виконувати лише за умови, що його складові елементи є оптимальними для даних умов. До числа цих елементів відносяться виробнича структура організаційна структура та організаційна структура управління. Найкритичнішим з них є організаційна структура, яка відображає розподіл задач та обов'язків між формальними групами. Тобто горизонтальний розподіл праці, зафіксований у виробничій структурі організації. Разом з тим організаційна структура має бути придатною для використання в якості підґрунтя для оптимальної організаційної структури управління. Якщо ж організаційна структура буде неоптимальною, то вона здатна з одного боку звести на кінець позитивний потенціал самої досконалої виробничої структури. З іншого ж боку побудована на ній організаційна структура управління може бути також неоптимальною для даних умов.

Нажаль, в даний час організаційна структура у багатьох організаціях аграрного профілю є неоптимальною. Тому її оптимізацію є всі підстави розглядати як невідкладні першочергові завдання.

Як видно з останніх публікацій, присвячених проблемам, пов'язаним із оптимізацією організаційної структури організацій аграрного профілю процесу власне проектування оптимальної організаційної структури має передувати процес проектування всіх необхідних для цього передумов, перерахованих нижче.

Перш за все має бути опрацьована програма удосконалення адміністративно-територіального устрою району, де розташована сільська агломерація, на яку базуватиметься організація аграрного профіля, яка є об'єктом досліджень. Завданням цього *першого етапу* проектування оптимальної організаційної структури є формування мережі самодостатніх оптимального розміру сільських агломерацій. Такими вважаються сільські агломерації, виробничо-підприємницький сектор яких в умовах Лівобережного Лісостепу України володіє не менше 5000 га ріллі.

На *другому етапі* проектування оптимальної організаційної структури об'єкта досліджень розробляється проект внутрішньорайонної системи спеціалізації та концентрації тваринницької галузі. Завданням цього розділу є визначення загальної потреби кожної окремої сільської агломерації у поголів'ї сільськогосподарських тварин та визначення їх спеціалізації на виробництві конкретних видів товарної продукції тваринництва.

На *третьому етапі* проектування організаційної структури об'єкта досліджень планується розподіл визначеного на попередньому етапі поголів'я сільськогосподарських тварин між організаціями аграрного профілю сільських агломерацій, на яку базуватиметься об'єкт досліджень. Вивчається доцільність і можливість створення крупно товарного технологічного тваринницького комплексу (ТТК).

На *четвертому етапі* в тих випадках, коли буде прийняте рішення про розміщення поголів'я сільськогосподарських тварин об'єкта досліджень на крупно товарному ТТК у конкретній організації аграрного профілю, власнику цього останнього надається статус-організації-лідера, а всім іншим – статус організацій-сателітів. Так, де-юре з'являється виробниче об'єднання кластерного типу.

На *п'ятому етапі*, після формування виробничого об'єднання кластерного типу з'являється можливість для проектування оптимальної виробничої структури для кожної організації учасника, включаючи організацію-лідера, яким є об'єктом досліджень. Початок проектних пророблень щодо оптимізації виробничої структури є початком стратегічної організаційно-економічної реструктуризації об'єкта досліджень, яка є однією із складових його ринково-підприємницької трансформації.

Отже, проект виробничої структури об'єкта досліджень може бути покладений в основу його оптимальної організаційної структури. А це вже буде завершальний *шостий етап*.

Критерієм оптимальності організаційної структури об'єкта досліджень має послуговувати його придатність до впровадження концепції стратегічних зон господарювання (СЗГ), стратегічних господарських підрозділів (СГП) та центрів прибутку (ЦП).

Об'єктом досліджень є ПСП «Тавільжанське», розташоване в межах сучасних Дворічанської селищної та Тавільжанської сільської агломерацій Дворічанського району Харківської області. За станом на кінець 2010 року це господарство володіло 2825,7 га ріллі, нараховувало 14 зайнятих. Галузь тваринництва в господарстві відсутня.

На першому етапі досліджень було встановлено, що проект раціональної внутрішньорайонної системи спеціалізації та концентрації ще не опрацьований. В даний час у Дворічанському районі є 14 сільських агломерацій. Лише п'ять з них є самодостатніми, адже площа ріллі в їх межах виробничо-підприємницьких секторів або перевищує (чотири агломерації), або майже впритул наближається (одна агломерація) до 5000 га. Всі ж інші дев'ять є не самодостатніми, а тому мають або об'єднатись одна з одною, або приєднатись до перших п'яти самодостатніх.

Лише після цього можна було вважати адміністративно-територіальний устрій району раціональним і перейти до другого етапу проектування оптимальної організаційної структури об'єкта досліджень ПСП «Тавільжанського». Його завданням було формування проекту раціональної внутрішньорайонної системи спеціалізації та концентрації тваринницької галузі. Такий проект був опрацьований для Дворічанського району на кафедрі організації виробництва, бізнесу і менеджменту ХНТУСГ ім. Петра Василенка. Він передбачав наступну спеціалізацію сільських агломерацій на виробництві продукції тваринництва: Вільпанська сільська агломерація – відгодівля зверхремонтного молодняка великої рогатої худоби; Новосгорівсько-Пісківська – виробництво свинини; всі ж інші 10 сільських та Дворічанська селищна агломерація – виробництво молока. В цю групу увійшла і сільська агломерація, на яку базуватиметься об'єкт досліджень – ПСП «Тавільжанське».

Після опрацювання проекту раціональної системи спеціалізації та концентрації тваринницької галузі, вже можна було перейти до третього етапу проектування оптимальної організаційної структури об'єкта досліджень – розподілу визначеної на попередньому етапі потреби у поголів'ї сільськогосподарських тварин між конкретними організаціями аграрного профілю, що базуються на спільну для них Дворічансько-Тавільжанську сільську агломерацію.

При цьому можливі два варіанти способу розподілу: американський, зі створенням технологічного тваринницького комплексу (ТТК); європейський, без створення цього останнього.

Оскільки Дворічанський район відноситься до підзони Лівобережного Лісостепу України, найбільш прийнятним в даному випадку є перший спосіб.

Після вибору способу розподілу поголів'я сільськогосподарських тварин між окремими організаціями аграрного профілю, які базуватимуться на Дворічансько-Тавільжанську сільську

агломерацію, з'явилась можливість переходу до четвертого етапу проектування оптимальної організаційної структури об'єкта досліджень – до формування виробничого об'єднання кластерного типу, в якому він має перебрати на себе статус організації-лідера на правах власника ТТК.

Проходження четвертого етапу проектування організаційної структури об'єкта досліджень дозволило перейти до проектування його виробничої структури цього останнього, яке було основним завданням наступного п'ятого етапу.

Основним завданням останнього п'ятого етапу проектування оптимальної структури об'єкта досліджень було формування оптимальної організаційної структури ПСП «Тавільжанського», головними критеріями оптимальності якої має послуговувати її придатність для освоєння на її базі вимог концепції стратегічних господарських підрозділів (СПП) та інших надбань нової парадигми управління.

У зв'язку з цим ПСП «Тавільжанському» доцільно освоїти організаційну структуру, яка включатиме два структурних підрозділи першого порядку: відділення рослинництва на площі 2825,7 га і технологічний тваринницький комплекс молочного напрямку потужністю 2200 корів.

У складі відділення рослинництва передбачено створення двох бригад рослинників, спеціалізованих на виробництві продукції зернофуражних і кормових культур для реалізації ТТК молочного напрямку, а також ланки рослинників, спеціалізованих на продукції інших сільськогосподарських культур для реалізації за межі ПСП «Тавільжанського». Перші два підрозділи рослинників доцільно об'єднати у стратегічний господарський підрозділ СПП-1, а кожному з них надати статус центрів прибутку – ЦП-1 і ЦП-2; ланці рослинників – статус ЦП-3.

ТТК молочного напрямку включають наступні два структурних підрозділи: сектор безпосереднього обслуговування сільськогосподарських тварин і групу обслуговуючих підрозділів (технічного обслуговування тваринницького обладнання; зберігання кормів та приготування їх до згодовування; мобільних процесів; виробництва органічних добрив і біогазу). Першому в даному випадку доцільно надати статус СПП-2, спеціалізованому на виробництві молока, і виділити в його складі одинадцять технологічних груп по 200 корів в кожній, що дозволить створити одинадцять центрів прибутку (ЦП-4 – ЦП-15) по 7 працівників у кожному. Поряд із СПП-2 до складу ТТК має увійти підрозділ, відповідальний за утримання ремонтного

молодняка, який буде нараховувати 6 працівників; йому буде надано статус ЦП-16. Групі обслуговуючих підрозділів буде надано статус СПП-3, який не матиме внутрішньої організації.

Освоєння згаданої вище концепції стратегічних господарських підрозділів дозволить ПСП «Тавільжанському»:

1. оперативно реагувати на виклики зовнішнього середовища;
2. переорієнтуватись з обсягів продукції на її якість;
3. створити умови для реалізації людського капіталу та впровадження «концепції інтрапренерства» - внутрішньогосподарського підприємництва;
4. переорієнтуватись на підвищення ролі організаційної культури та нововведень;
5. реалізувати вимоги концепції соціальної відповідальності перед суспільством в цілому і перед окремими членами колективу.

Науковий керівник – к.е.н., професор Турченко М.М.

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

**Суворов І.О., студент,
Харківський національний технічний університет сільського
господарства імені Петра Василенка**

В Україні сільський зелений туризм, екотуризм та аграрний туризм є одним із пріоритетних напрямів забезпечення комплексного розвитку сільських територій, диверсифікації аграрного виробництва. Але на сьогодні, на жаль, такий напрям економіки сільськогосподарських підприємств, аграрної сфери, сільської місцевості розвинутий недостатньо.

На сьогодні туризм, зокрема сільський зелений – найбільш стрімко зростаюча галузь у світі. Закон України «Про туризм» та «Про особисте селянське господарство» надали право власнику селянської садиби здійснювати послуги в сфері сільського зеленого туризму. Для екологічного маркування сільських осель введено програму «Зелена садиба»[1].

Сільський туризм, перш за все, слід розглядати як можливість додаткового заробітку для сільського населення, як компонент комплексного розвитку сільських територій та сільської інфраструктури, а також як один з чинників стратегії подолання бідності в сільській місцевості. Другий аспект полягає в популяризації